

Rapportage ecologische quickscan

Geestdorp 4 te Woerden

C T V I S I O N

Colofon

Projectleider

P. Van Dam BSc

Rapportage

M.G.M. Den Hartigh BSc

Rapport

CTVI016-5-RAP1

Klantcode

CTVI

In opdracht van

CT Vision

Contactpersoon quickscan

Pieter van Dam

06-11750822

pieter@habitus.nl

Opleverdatum

16 december 2016

Interne controle

P. Van Dam BSc

Paraaf

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport (inclusief foto's) is toegestaan onder vermelding van de bron.

Dit rapport is met de grootse zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt *Quickscan flora & fauna* geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of door toepassing van adviezen.

www.quickscan-flora-en-fauna.nl

Nieuwe wet Natuurbescherming

Naar verwachting wordt op 1 januari 2017 de Nieuwe wet Natuurbescherming van kracht. De wet zal drie natuurwetten vervangen, namelijk de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet '98 en de Boswet. Naast een bundeling van de wetten, zullen er ook inhoudelijke wijzigingen plaatsvinden. Zo zullen mogelijk beschermde soorten vervallen die nu beschermd zijn. Ook zullen nieuwe soorten beschermd worden die nu niet beschermd zijn.

Voor projecten die in 2016 geheel zijn afgerond is deze nieuwe wet niet relevant. Voor projecten die doorlopen tot in 2017 is de nieuwe wet wel relevant en heeft de wetswijziging mogelijk gevolgen voor uw project. Wij hebben in deze quickscan al zo veel mogelijk rekening gehouden met de nieuwe wet door aan te geven of nieuw beschermde soorten verwacht kunnen worden in het projectgebied. Neem bij vragen gerust contact op met uw contactpersoon voor meer informatie.

Correspondentieadres:

Matenalaan 31

6825 DP, Arnhem

www.quickscan-flora-en-fauna.nl

Quickscan is een onderdeel van Habitus natuur & landschap

www.habitus.nl

Kvk-nummer: 61229628

Btw-nummer: NL854262301B01

Rekeningnummer: NL14ABNA0494577894

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding en onderzoek	2
2. Conclusie en aanbevelingen	5
3. Projectgebied en werkzaamheden	7
4. Aanwezige soorten en gebieden	9
5. Toetsing aan wetgeving	14
Bronnenlijst	16
Bijlage 1 - kaart werkzaamheden	17
Bijlage 2 - natuurwetgeving	18
Bijlage 3 - beschermde soorten ff-wet	20
Bijlage 4 - soorten nieuwe natuurwet	22

Viervlek (*Libellula quadrimaculata*)

INLEIDING EN ONDERZOEK

In dit hoofdstuk wordt de aanleiding voor dit onderzoek besproken. Ook wordt het doel besproken en maakt u kennis met de centrale vraagstelling. Hierna volgen criteria, reikwijdte en de onderzoeksopzet. Om de voor u benodigde informatie snel te kunnen vinden, kunt u de leeswijzer raadplegen.

Beeldimpressie projectgebied met zicht op de garage

1. INLEIDING EN ONDERZOEK

1.1 Aanleiding

In het projectgebied worden de bestaande gebouwen gesloopt en nieuwe gebouwen ontwikkeld, evenals parkeerplaatsen en een vlonder. Bij deze werkzaamheden is de initiatiefnemer onder andere gebonden aan de Flora- en faunawet, de Wet natuurbescherming, de Natuurbeschermingswet 1998 en het NNN-beleid van de provincie.

1.2 Doel en centrale vraag

Deze ecologische quickscan wordt uitgevoerd om te kunnen bepalen of de geplande werkzaamheden in strijd zijn met de Wet natuurbescherming of het NNN-beleid van de provincie, de tot 1 januari 2017 geldende Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. Zo krijgt de opdrachtgever inzicht in eventuele aanvullende maatregelen die noodzakelijk zijn. De centrale vraag luidt dan ook:

Zijn de voorgenomen werkzaamheden in strijd met de Wet natuurbescherming of het NNN-beleid van de provincie, de tot 1 januari 2017 geldende Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet 1998, en dienen eventuele vervolgstappen genomen te worden voor met de uitvoering gestart kan worden?

Dit rapport kan voor de initiatiefnemer als bewijsstuk dienen dat natuuronderzoek is verricht.

1.3 Criteria

- Op dit natuuronderzoek zijn de volgende criteria van toepassing:
- Het onderzoek is uitgevoerd door deskundige ecologen volgens de definitie van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland.
- Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk adviesbureau. Habitus natuur & landschap verklaart hierbij geen enkel belang te hebben bij de uitkomst van het onderzoek.
- De resultaten zijn op een efficiënte wijze verkregen, dat wil zeggen dat er een adequate verhouding bestaat tussen kosten in relatie tot de geleverde resultaten.
- De resultaten zijn zo objectief en betrouwbaar mogelijk verkregen.
- De uitkomsten (inclusief logische vervolgstappen) van het natuuronderzoek zijn begrijpbaar voor de opdrachtgever.
- De kwaliteit van het natuuronderzoek kan beoordeeld worden door het bevoegd gezag.
- Het onderzoek voldoet aan de interne proces- en kwaliteitseisen van habitus natuur & landschap.

1.4 Reikwijdte

In dit onderzoek wordt getoetst aan de Wet natuurbescherming, Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het NNN-beleid van de provincie. Bij de toetsing van de Natuurbeschermingswet en het NNN-beleid wordt enkel aangegeven of er in redelijkheid een effect te verwachten is en of een vervolgonderzoek nodig is. Toetsing aan de boswet of de natuurschoonwet valt buiten dit onderzoek. Het op efficiënte wijze verkrijgen van resultaten leidt tot het maken van keuzes in de onderzoeksopzet. Om de kosten voor de opdrachtgever zo beperkt mogelijk te houden, hebben wij er voor gekozen om het onderzoek voornamelijk te richten op een potentiebepaling (is er kans op aanwezigheid van een beschermde soort). Wij beoordelen het projectgebied en verrichten beperkt veldonderzoek. Dit is een logische keuze omdat het veldbezoek niet altijd de meest geschikte periode van onderzoek is voor een bepaalde soort. Met deze werkwijze kunnen we altijd een ecologische quickscan uitvoeren en de opdrachtgever duidelijkheid bieden. Indien er na de ecologische quickscan geen zekerheid kan worden gegeven voor een bepaalde plant- of diersoort, wordt een nadere ecologische inventarisatie aanbevolen.

1.5 Werkwijze

De ecologische quickscan bestaat uit een bureau-onderzoek, een veldonderzoek en een toetsing. Door middel van een bureau-onderzoek wordt bepaald welke beschermde soorten en gebieden er in (de buurt van) het projectgebied voor komen. Het bureau-onderzoek kent verschillende onderdelen, namelijk het raadplegen van:

- www.telmee.nl;
- kaartmachines EHS en Natura 2000;
- gebiedsspecifieke onderzoeken/rapporten (indien relevant).

De resultaten van het bureau-onderzoek kunnen zaken aan het licht brengen die tijdens het veldonderzoek van belang zijn. Daarom wordt het bureau-onderzoek altijd uitgevoerd voorafgaand aan het veldonderzoek. In het bureau-onderzoek wordt ook bepaald of er beschermde natuurgebieden of natuurmonumenten aanwezig zijn in of nabij het projectgebied. Indien effecten op beschermde gebieden niet uitgesloten kunnen worden, wordt geadviseerd een nadere toetsing voor gebiedsbescherming uit te voeren.

Na het bureau-onderzoek wordt in het veld onderzocht of de beschermde soorten (mogelijk) in het gebied aanwezig zijn. Hierbij wordt onderzocht of het aanwezige biotoop geschikt is voor de beschermde soorten. Het veldbezoek betreft dus voornamelijk een potentiebepaling. Aanvullend wordt gezocht naar (sporen) van beschermde soorten. De tijdens het veldbezoek aangetroffen individuen of vaste rust- en verblijfplaatsen van zwaardere beschermde soorten (tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet) worden geregistreerd. Vervolgens wordt getoetst of bij de uitvoering van de werkzaamheden sprake is van overtreding van de Wet natuurbescherming en de Flora- en faunawet. Dit wordt gedaan door de effecten van de werkzaamheden (zoals doorgegeven door de opdrachtgever) op de beschermde soorten te bepalen. Op basis van deze toetsing worden aanbevelingen gedaan voor een eventueel vervolgtraject in het op te leveren rapport. Indien mitigerende maatregelen mogelijk zijn, worden deze genoemd. Als er nader soortgericht onderzoek nodig is, zal een omschrijving van de methodiek gegeven worden evenals de optimale uitvoeringsperiode. Ook wordt bepaald of vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet '98 of de Natuurnetwerk Nederland (NNN) nodig zijn. Per 1 januari 2017 gaat de Wet natuurbescherming in werking en zijn de Flora- en faunawet,

1.6 Leeswijzer

Dit rapport is zo opgesteld dat informatie op een logische plek staat en belangrijke informatie snel gevonden kan worden. Voor het merendeel van de lezers zullen de conclusie en aanbevelingen veelal het meest relevant zijn, daarom is er voor gekozen om deze informatie direct in het volgende hoofdstuk te presenteren. Na dit hoofdstuk volgt de gebruikelijke structuur met in hoofdstuk 3 een beschrijving van het gebied en de voorgenomen ontwikkeling. Hierna worden de verkregen resultaten besproken in hoofdstuk 4 en vindt in hoofdstuk 5 de interpretatie en toetsing van de onderzoeksgegevens plaats in relatie tot de voorgenomen ontwikkeling.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk worden de conclusies uit de ecologische quickscan gepresenteerd en worden aanbevelingen voor de uitvoering gegeven.

Beeldimpressie garage waar vleermuizen naar binnen kunnen komen

2. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

De voorgenomen werkzaamheden zijn niet in strijd met het NNN- en weidevogelbeleid van de provincie en met de Natuurbeschermingswet 1998. De werkzaamheden zijn ook niet in strijd met de Flora- en faunawet omdat ze pas na 1 januari 2017 worden uitgevoerd. De werkzaamheden zijn mogelijk in strijd met de Wet natuurbescherming. Dit is bepaald op basis van de onderstaande conclusies. Door op de hyperlinks te klikken gaat u naar het hoofdstuk waar de betreffende conclusie onderbouwd wordt.

Toetsing aan wetgeving

Effecten op beschermde gebieden

Effecten op beschermde gebieden die vallen onder de [NNN](#) worden uitgesloten. Deze gebieden liggen op een te grote afstand en de voorgenomen werkzaamheden zijn te kleinschalig voor een effect.

Effecten op beschermde soorten Wet Natuurbescherming

- Voor de volgende soorten wordt de Wet Natuurbescherming **met zekerheid overtreden**: geen
- Voor de volgende soorten wordt de Wet Natuurbescherming **mogelijk overtreden**: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, meervleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, baardvleermuis, rugstreeppad en broedvogels zonder jaar rond beschermd nest.

Benodigde vervolgstappen

Onderstaand is voor alle soorten die waarvoor de Wet natuurbescherming mogelijk wordt overtreden de benodigde [vervolgstappen](#) beschreven en toegelicht.

Soortgericht onderzoek is nodig voor de volgende soorten:

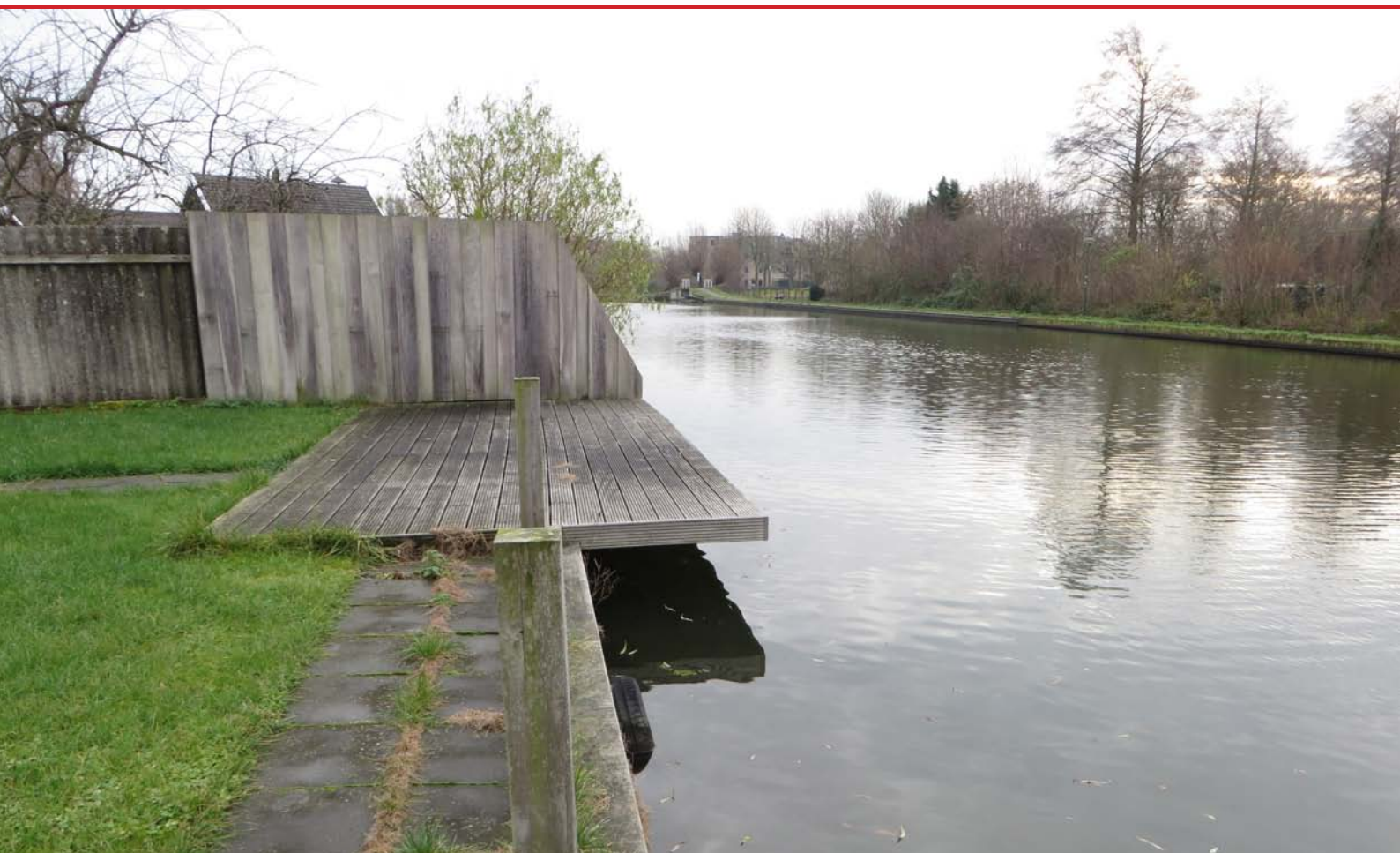
- De garage dient niet te worden gesloopt voordat soortgericht onderzoek is verricht. Verricht soortgericht onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het projectgebied. Dit onderzoek dient conform het vleermuisprotocol te worden uitgevoerd in de periode mei - september.

Maatregelen bij de uitvoering van de werkzaamheden:

- Werken buiten het broedseizoen (15 maart - 15 juli) of na broedvogelinspectie door een ecooloog om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.
- De hoop zand dient niet te worden vergraven voor 1 april 2017 omdat er mogelijk rugstreeppadden in overwinteren. Tijdens de uitvoering dient rekening te worden gehouden met de mogelijke vestiging van de rugstreeppad. Dit kan door een ecologisch werkprotocol op te laten stellen door een deskundig ecooloog. In dit protocol kunnen maatregelen worden opgenomen zoals het plaatsen van paddenschermen, waardoor overtreding van de Wet natuurbescherming en daarmee vertraging wordt voorkomen.

PROJECTGEBIED EN VOORGENOMEN WERKZAAMHEDEN

Dit hoofdstuk begint met een beschrijving van de huidige situatie in het projectgebied. Hierna worden de aard en planning van de werkzaamheden beschreven.

Beeldimpressie projectgebied van de waterzijde: een verharde waterkant en steiger.

3. PROJECTGEBIED EN WERKZAAMHEDEN

3.1 Huidige situatie

Het projectgebied betreft het terrein behorend bij Geestdorp 4 te Woerden. De begrenzing van het projectgebied is weergegeven in figuur 1. Het terrein is op het moment van uitvoeren van de ecologische quickscan in gebruik als garage.

In de huidige situatie bestaat het projectgebied uit een garage en diverse bijgebouwen, parkeerplaatsen en de oever van de Oude Rijn. De omgeving van het projectgebied bestaat uit dijken, watergangen, wegen en landbouwgronden.

Figuur 1: het projectgebied is rood omrand. (Bron: PDOK, luchtfoto 2013).

3.2 Werkzaamheden en planning

Het projectgebied wordt volledig opnieuw ingericht met een woning, bijgebouw, parkeerplaats en tuin. Verder wordt er een insteekhaven aangelegd en komt er langs het gehele water een vlonderconstructie. Alle objecten die nu aanwezig zijn worden gesloopt. De nieuwe situatie is ook weergegeven op de kaart in bijlage 1.

De planning van de werkzaamheden is ten tijde van de uitvoering van deze ecologische quickscan nog niet bekend. De werkzaamheden worden in ieder geval uitgevoerd na 1 januari 2017.

AANWEZIGE SOORTEN EN GEBIEDEN

Dit hoofdstuk beschrijft de aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden in en rond het projectgebied.

Beeldimpressie projectgebied. Een oude zandhoop die geschikt is voor de rugstreeppad

4.1 Bureau-onderzoek

Het bureau-onderzoek is uitgevoerd op 6 december 2016 door Pieter van Dam. Hierbij is onderzocht welke beschermde soorten en gebieden in en nabij het projectgebied voorkomen.

4.1.1 Beschermde soorten

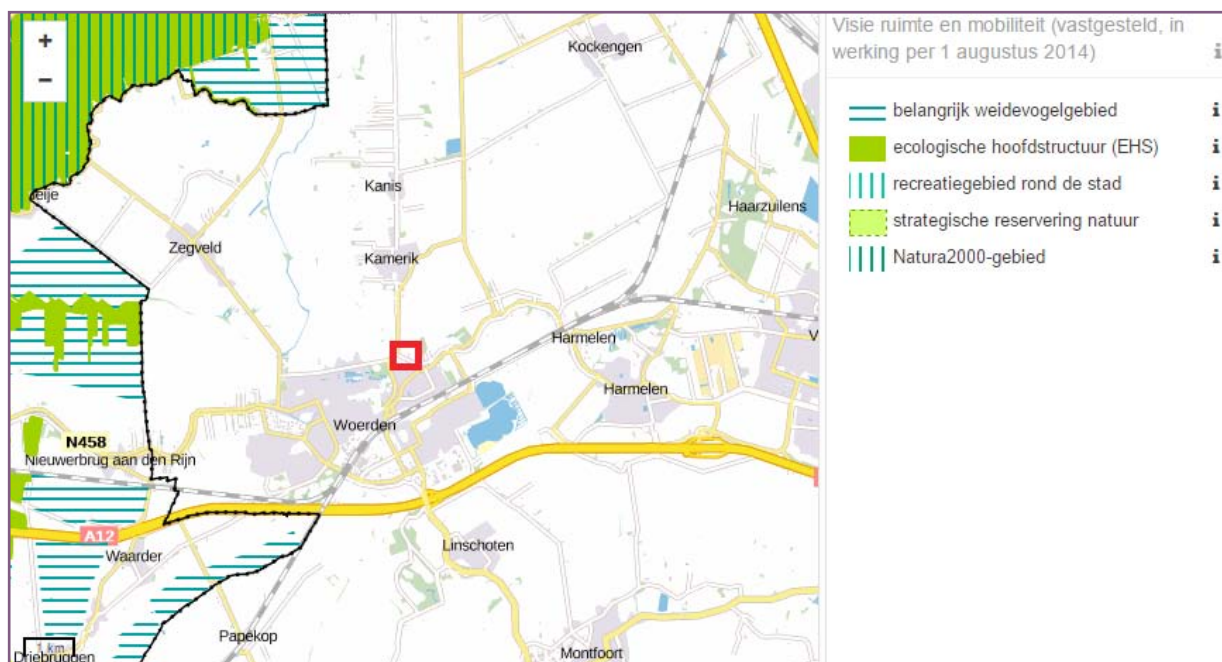
Op basis van het bureau-onderzoek kunnen de volgende beschermde soorten verwacht worden binnen één kilometer van het projectgebied (bron: www.telmee.nl).

Soort	Soort	Soort	Soort
Grote bosaardbei	Waterspitsmuis	Boomvalk	Rivierrombout
Groenknolorchis	Bever	Buizerd	Groene glazenmaker
Tongvaren	Noordse woelmuis	Gierzwaluw	Kamsalamander
Ruig klokje	Watervleermuis	Grote gele kwikstaart	Poelkikker
Prachtklokje	Meervleermuis	Havik	Rugstreeppad
Steenbreekvaren	Franjestaart	Huismus	Ringslang
Zwartsteel	Gewone dwergvleermuis	Ooievaar	Heikikker
Grote keverorchis	Gewone grootoorvleermuis	Ransuil	Platte schijfhoren
Daslook	Laatvlieger	Roek	Kleine modderkruiper
Grote helmbloem	Baardvleermuis	Slechtvalk	Bittervoorn
Wilde herfststijlloos	Rosse vleermuis	Sperwer	Rivierdonderpad
Rietorchis	Ruige dwergvleermuis	Steenuil	
Gulden sleutelbloem			

Figuur 2: voorkomende beschermde soorten binnen 1 km van projectgebied²

4.1.2 Beschermde gebieden

In het projectgebied bevinden zich geen gebieden behorend tot de Natuurbeschermingswet 1998. De Nieuwkoopse Plassen liggen het dichtste bij, op circa 7 kilometer afstand. Het dichtstbijzijnde gebied behorend tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN), tevens belangrijk weidevogelgebied, ligt op circa 5 kilometer afstand. De beschermde gebieden zijn te zien op figuur 3 op de volgende pagina.

Figuur 3: ligging projectgebied (rode rand) ten opzichte van beschermde natuurgebieden.

4.2 Veldonderzoek

Het veldonderzoek is op 7 december 2016 uitgevoerd door Maarten den Hartigh en Pieter van Dam. Tijdens het veldbezoek was het droog, circa 6,3 graden en stond er een windkracht van circa 3 Bft vanuit de richting Zuid. Tijdens het veldonderzoek is voor alle soorten die uit het bureau-onderzoek naar voren zijn gekomen (zie figuur 2) onderzocht of ze aanwezig zijn in het projectgebied en of het biotoop geschikt is. De resultaten zijn hier onder per soortgroep weergegeven.

4.2.1 Vaatplanten

Er zijn geen beschermde planten aangetroffen binnen het projectgebied. De aanwezigheid van beschermde planten kan worden uitgesloten. Onderstaand wordt dit onderbouwd.

Tijdens het veldbezoek is gelet op vegetatieve aanwezigheid en bovengrondse delen van beschermde planten. Van tongvaren, zwartsteel en steenbreekvaren zouden deze delen aanwezig moeten zijn. Deze soorten zijn niet aangetroffen.

De grote bosaardbei, daslook, grote keverorchis, prachtklokje en ruig klokje komen voor op (half) schaduwplekken met kalkrijke omstandigheden, waar sprake is van begroeiing zoals bosranden, heggen, zomen en struwelen. Dit komt niet voor in het projectgebied.

Voor de herfsttijloos is geen geschikt biotoop gevonden in de vorm van vochtige of natte en voedselrijke bosranden, struwelen, rivierdijken of graslanden. Er zijn geen moerasvegetaties aangetroffen waar de rietorchis in kan voorkomen. Voor de gulden sleutelbloem ontbreken kalkrijke graslanden of hellingen, rivierdijken en kanaalbermen met warme, vochtige en kalkrijke omstandigheden om zich te vestigen.

De groenknolorchis komt alleen voor in zeldzame milieus, zoals trilvenen, kalkmoerassen, veenmosrietlanden, veenmoskussens, opgespoten grond en beekdal-blauwgrasland. Hier is geen sprake van in het projectgebied.

4.2.2 Vogels met niet-jaarrond beschermde nesten

Er zijn geen broedende vogels aangetroffen binnen het projectgebied. De aanwezigheid vogels met niet-jaarrond beschermde nesten kan echter niet worden uitgesloten. Onderstaand wordt dit onderbouwd.

De garage biedt broedgelegenheid aan soorten zoals winterkoning, koolmees en pimpelmees. De omgeving bestaat uit gebouwen en tuinen, waardoor deze soorten hier tot broeden kunnen komen. Voor deze soorten zijn voldoende alternatieven aanwezig in de omgeving waardoor het nest

niet kan worden gezien als jaarrond beschermd.

4.2.3 *Vogels met jaarrond beschermde nesten*

Er zijn geen broedende vogels met jaarrond beschermde nesten aangetroffen binnen het projectgebied. De aanwezigheid vogels met jaarrond beschermde nesten kan daarom worden uitgesloten.

De buizerd, boomvalk, havik, ransuil, roek en sperwer broeden vooral in bomen of grote struiken. Deze zijn niet aanwezig binnen het projectgebied. Voor de steenuil zijn er geen nestkasten of holtes aanwezig waar deze soort kan broeden. Ooievaar broedt met name op palen en hoge gebouwen, die hier niet aanwezig zijn. De slechtvalk broedt alleen in masten en hoge gebouwen in nestkasten.

Er is wel stromend water aanwezig maar er ontbreken geschikte oevers met vegetatie of speciale nestkasten waar de grote gele kwikstaart kan broeden. De huismus en gierzwaluw zijn afhankelijk van bebouwing. De bebouwing op het terrein is echter niet geschikt voor deze soorten om te kunnen broeden. Voor gierzwaluwen is de bebouwing vrij laag en bovendien zijn er geen geschikte invliegopeningen. De kieren tussen de dakpannen aan de kopse kant zijn te klein. Het schuine deel van het dak is niet stijl genoeg. Voor huismussen zijn er onvoldoende losliggende dakpannen of nestmogelijkheden laag bij het dak of in de goot. Er zijn in het projectgebied of de omgeving hiervan ook geen huismussen aangetroffen, terwijl deze vaak jaarrond op de broedplaats aanwezig zijn. Er zijn op de gebouwen ook geen sporen van nesten aangetroffen zoals resten van nesten of uitwerpselen.

4.2.4 *Vleermuizen*

Er zijn geen beschermde vleermuizen aangetroffen binnen het projectgebied. Beschermde gebiedsfuncties binnen het projectgebied kunnen echter niet worden uitgesloten. Onderstaand wordt dit onderbouwd.

Gewone dwergvleermuis (alle typen verblijfplaatsen), ruige dwergvleermuis (paar- en winterverblijven), meervleermuis (alle typen verblijfplaatsen), laatvlieger (alle typen verblijfplaatsen), gewone grootoorvleermuis (alle typen verblijfplaatsen) en baardvleermuis (zomerverblijven) zijn onder andere gebonden aan gebouwen voor vaste rust- en verblijfplaatsen. De garage is geschikt voor deze soorten.

De eerste geschikte verblijfplaats is te vinden in de ruimte tussen de zoldervloer en het plafond van begane grond van de garage. De borstwering van het dak bevat een kier aan de onderzijde waardoor vleermuizen in deze ruimte kunnen komen. Ook zijn er enkele openingen te vinden (zie bijvoorbeeld de foto op pagina 4). De tweede geschikte verblijfplaats in de garage bevindt zich in het dak, tussen dakpannen en dakbeschot. Er is een ruimte tussen de dakpannen en het dakbeschot die geschikt is voor vleermuizen. Via de losse dakpannen zijn invliegmogelijkheden ontstaan. Op diverse plaatsen van het dak liggen de dakpannen zo verschoven dat er een kier is ontstaan waar vleermuizen in het dak kunnen komen (zie foto pagina 13).

De rosse vleermuis kan worden uitgesloten, omdat deze soort afhankelijk is van bomen met holtes als verblijfplaats. Deze missen binnen het projectgebied en zijn niet in de directe omgeving aanwezig. Ook de watervleermuis en franjestaart worden uitgesloten omdat deze afhankelijk zijn van bomen, bunkers en forten als verblijfplaats in de zomer en bunkers of andere plekken met zeer constante omstandigheden in de winter.

4.2.5 *Vissen*

Er zijn geen beschermde vissen aangetroffen binnen het projectgebied. De aanwezigheid van beschermde vissen (kleine modderkruiper) kan niet worden uitgesloten. De kleine moddekruiper, bittervoorn en rivierdonderpad kunnen allemaal in de Oude Rijn, naast het projectgebied, voorkomen. De oever is steenachtig, wat het geschikt maakt voor de rivierdonderpad.

4.2.6 *Amfibieën en reptielen*

Er zijn geen beschermde amfibieën aangetroffen binnen het projectgebied. De aanwezigheid van beschermde amfibieën kan echter niet worden uitgesloten. Onderstaand wordt dit onderbouwd.

De rugstreeppad plant zich voort binnen enkele honderden meters van het projectgebied op diverse plaatsen, in de polders ten noorden en oosten van het gebied. In het projectgebied is een zandhoop aanwezig. Het betreft een kleine hoop zand (maximaal enkele vierkante meters) die schaars is begroeid met vegetatie en hier dus vermoedelijk niet lang ligt. De hoop is weergegeven op de foto op pagina 8. Mede op basis van het mobiele en opportunistische karakter van de rugstreeppad, de tijdelijke aard van de hoop zand en de grootte van de hoop zand kan deze plek niet als vaste rust- en verblijfplaats worden aangewezen. Dit is in lijn met het voorgestelde toetsingskader in het artikel 'Heeft de rugstreeppad een vaste rust- en verblijfplaats' in het Journaal flora- en fauna, nr 4/5, jaargang 2006. Desalniettemin kan niet worden uitgesloten dat de hoop zand op het moment van schrijven van deze ecologische quickscan wordt gebruikt als winterverblijfplaats door de rugstreeppad. Het projectgebied is op dit moment wel ongeschikt als verblijfplaats in de voortplantings- en landfase (in het najaar) door de afwezigheid van houtstapels, stenen of dergelijke objecten waar ze onder of in kunnen kruipen.

Het projectgebied is goed bereikbaar voor de rugstreeppad door het ontbreken van obstakels zoals grote watergangen, beschoeide oevers of drukke wegen. Daarom is er ook kans op vestiging van rugstreeppadden tijdens de werkzaamheden, doordat het projectgebied geschikt wordt door vergravingen, hopen zand, of opslag van stenen en bouwmaterialen. Vestiging kan optreden in de voortplantings-, land-, en winterfase.

De poelkikker en heikikker kunnen worden uitgesloten binnen het projectgebied. Beide soorten zijn afhankelijk van sloten met voldoende vegetatie en ruigte in de oever. Hier is geen sprake van in het projectgebied. Ook de kamsalamander kan worden uitgesloten door het ontbreken van stilstaande wateren met een ontwikkelde onderwatervegetatie voor deze soort om voort te kunnen planten. Landverblijven van deze soorten worden uitgesloten door het ontbreken van stronken, struwelen, hopen blad of andere opslag zoals banden of bouwmaterialen.

Er zijn geen beschermde reptielen aangetroffen binnen het projectgebied. De aanwezigheid van reptielen (ringslang) kan worden uitgesloten. Voor de ringslang zijn geen vrvb aanwezig zoals broeihopen. Ook is geen geschikt leefgebied aanwezig in de vorm van met vegetatie begroeide oevers.

4.2.7 *Grondgebonden zoogdieren*

Er zijn geen grondgebonden zoogdieren aangetroffen binnen het projectgebied. De aanwezigheid van beschermde grondgebonden zoogdieren kan worden uitgesloten. Onderstaand wordt dit onderbouwd.

Voor de bever ontbreken oevers met vegetatie en bomen waardoor er geen mogelijkheden zijn om burchten te bouwen. Bovendien is de omgeving te druk voor de aanwezigheid van bevers. Voor noordse woelmuis en waterspitsmuis is het projectgebied ongeschikt door de afwezigheid van een (natte) kruidenrijke vegetatie en de afwezigheid van begroeide oevers. Hierdoor wordt niet voldaan aan essentiële biotoopeisen, zoals voedselaanbod en voldoende schuilmogelijkheden.

4.2.8 *Slakken*

Er zijn geen beschermde slakken aangetroffen binnen het projectgebied en deze kunnen worden uitgesloten. De platte schijfhoren stelt hoge eisen aan de waterkwaliteit en watervegetatie en komt voornamelijk voor in sloten met stilstaand water. Daar is geen sprake van in het projectgebied. Het enige water (de Oude Rijn) is te groot, stromend en zonder een rijke onderwatervegetatie.

4.2.9 *Libellen*

Er zijn geen beschermde libellen aangetroffen binnen dit projectgebied en deze kunnen worden uitgesloten. Onderstaand wordt dit onderbouwd.

Voor de rivierrombout ontbreken geleidelijke overgangen van water naar vasteland in het projectgebied, zoals strandjes of stenen. Deze overgangen zijn nodig voor de larven om uit te sluipen. Bovendien is van deze soort geen voortplanting in de Oude Rijn bekend. De groene glazenmaker is afhankelijk van krabbescheervegetaties in het water om voort te planten. Dit is niet aanwezig binnen het projectgebied want deze soort groeit niet in stromende rivieren zoals de Oude Rijn.

TOETSING AAN WETGEVING

In dit hoofdstuk worden de gevonden resultaten beoordeeld in relatie tot de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.

Beeldimpressie projectgebied: mogelijke invliegopening voor vleermuizen in garage

5. TOETSING AAN WETGEVING

De werkzaamheden zijn niet in strijd met het NNN-of weidevogelbeleid van de provincie en met de Natuurbeschermingswet 1998. De werkzaamheden zijn te kleinschalig en de gebieden liggen op een te grote afstand voor een effect. De werkzaamheden zijn mogelijk in strijd met de Wet natuurbescherming.

Omdat alle werkzaamheden worden uitgevoerd na 1 januari 2017 wordt overtreding van de Flora- en faunawet uitgesloten. De onderstaande toetsing is dan ook uitgevoerd aan de Wet natuurbescherming, die ingaat op 1 januari 2017.

De onderstaande tabel biedt een totaaloverzicht van de ecologische risico's in dit project met betrekking tot de Wet natuurbescherming (Wn). In de tabel staan onder andere de (mogelijk) aanwezige soorten. Per werkzaamheid is weergegeven welke verbodsbepalingen kunnen worden overtreden en welke maatregelen nodig zijn om negatieve effecten te voorkomen of te beperken (mitigeren).

Soort (groep)	a/m ¹	Beschermingsregime	Functie ²	Mogelijke-vertreding artikel Wn	Locatie in het projectgebied	Maatregel
Vogels zonder jaar-rond beschermd nest	m	Vogels (Artikel 3.1 Wn)	n	3.1 lid 2	Garage	Werken buiten het broedseizoen (15 maart- 15 juli) of na broedvogelinspectie door een ecooloog om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.
Rugstreeppad	m	Habitatrichtlijn (Artikel 3.2 Wn)	v	3.5 lid 1 3.5 lid 4	Hoop zand	De hoop zand dient niet te worden vergraven voor 1 april 2017 omdat er mogelijk rugstreeppadden in overwinteren. Tijdens de uitvoering dient rekening te worden gehouden met de mogelijke vestiging van de rugstreeppad. Dit kan door een ecologisch werkprotocol op te laten stellen door een deskundig ecooloog. In dit protocol kunnen maatregelen worden opgenomen zoals het plaatsen van paddenschermen, waardoor overtreding van de Wet natuurbescherming en daarmee vertraging wordt voorkomen.
Vleermuizen	m	Habitatrichtlijn (Artikel 3.2 Wn)	v	3.5 lid 1 3.5 lid 4	Garage	De garage dient niet te worden gesloopt voordat soortgericht onderzoek is verricht. Verricht soortgericht onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het projectgebied. Dit onderzoek dient conform het vleermuisprotocol te worden uitgevoerd in de periode mei - september.

Figuur 5: mogelijk voorkomende beschermde soorten en te nemen maatregelen

¹ a = aangetroffen, m = mogelijk aanwezig

² v = vaste rust- en verblijfplaats, n = nest

Toelichting

Onderstaand is onderbouwd waarom bepaalde werkzaamheden tot overtredingen kunnen leiden en waarom de maatregelen nodig zijn, die zijn weergegeven in figuur 5.

- Bij het slopen van de garage is er kans op overtreding van de Wet natuurbescherming voor vogels met een niet-jaarrond beschermd nest. Hiervan is sprake als er nesten worden vernietigd of beschadigd.
- Bij het ontgraven van de hoop zand in de in de winter (voor 1 april 2017) kunnen er rugstreeppadden worden gedood. Dit betreft een overtreding van artikel 3.5 lid 1. Verder zouden rustplaatsen kunnen worden beschadigd of vernield wanneer de rugstreeppad zich vestigt tijdens de werkzaamheden. Dit betekent een overtreding van artikel 3.5 lid 4.
- Bij het slopen van van de garage kunnen mogelijke verblijflocaaties van vleermuizen worden vernietigd en vleermuizen worden gedood. Er is hier kans op overtreding van respectievelijk artikel 3.5 lid 4 en 3.5 lid 1 van de Wet natuurbescherming.

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen:

Artikel 1.11, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

Artikel 1.11, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:

- a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Afwijken van het advies

De adviezen in deze ecologische quickscan zijn opgesteld om te voorkomen dat er overtreding van de Wet natuurbescherming plaatsvindt. Soms kan door externe factoren het advies echter niet volledig in het werk worden ingepast. Neem in dat geval contact op met een ecooloog om te kijken of er andere passende maatregelen zijn die negatieve effecten op beschermde soorten voorkomen. Afwijken van het advies is in sommige situaties mogelijk, maar altijd onder deskundige begeleiding.

Het uitsteken van beschermde planten, het vangen van beschermde dieren en het elders terugplaatsen gebeurt altijd onder begeleiding van en op aanwijzing van een ecologisch deskundig persoon met kennis van de betreffende soorten.

BRONNENLIJST

Literatuur en geraadpleegde websites

www.telmee.nl. Geraadpleegd op 6 december 2016.

Portaal natuur & landschap.

www.portaalnatuurenlandschap.nl. Geraadpleegd op 6 december 2016.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO): Wet natuurbescherming

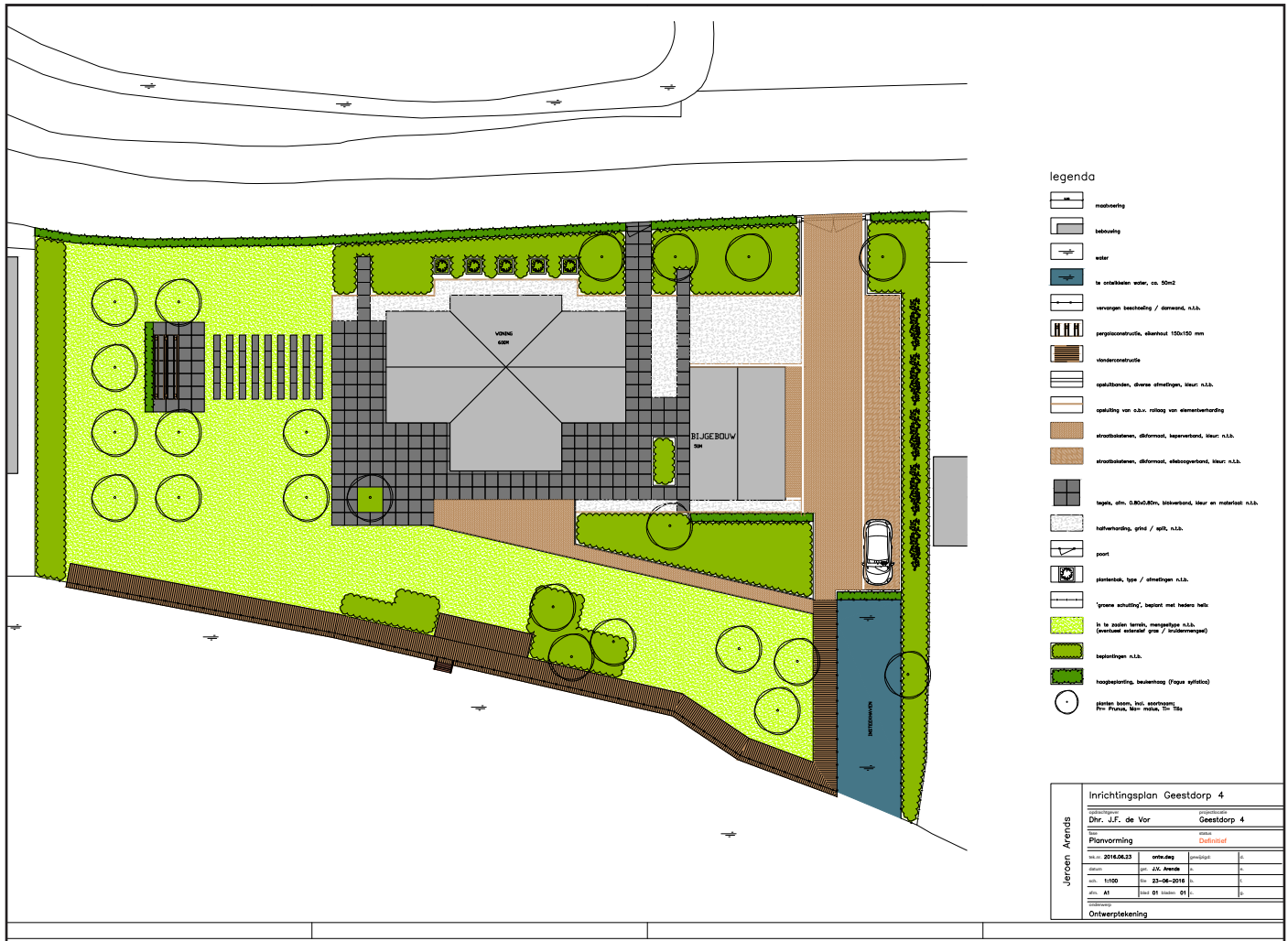
<http://www.rvo.nl/wet-natuurbescherming>. Geraadpleegd op 8 december 2016.

Rijksoverheid: Nieuwe Natuurwet.

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/inhoud/nieuwe-natuurwet>. Geraadpleegd op 8 december 2016.

BIJLAGE 1 - KAART WERKZAAMHEDEN

Door in te zoomen wordt de kaart leesbaar.

BIJLAGE 2 - NATUURWETGEVING

Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Nederlandse Flora- en faunawet in werking getreden. Deze wet regelt de bescherming van dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet regelt de bescherming van soorten. Onder de Flora- en faunawet zijn als beschermde soorten aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (met enkele uitzonderingen);
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van soorten in Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten aangewezen als beschermde soort;

Op deze website is de gehele wettekst te vinden.

Doelstelling wet

De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Daarnaast erkent de wet dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn (erkenning van de intrinsieke waarde). Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van het ministerie van Economische Zaken. De uitvoering hiervan wordt verricht door de Raad voor Ondernemend Nederland (RVO).

Algemene verbodsbepalingen

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) is een Nederlandse wet die oorspronkelijk in 1967 is vastgesteld maar in 1998 ingrijpend is gewijzigd. In deze wet is nu de natuurbescherming van specifieke gebieden geregeld. Internationale verplichtingen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en bijvoorbeeld het Verdrag van

BIJLAGE 2 - NATUURWETGEVING

Ramsar (Wetlands) zijn in de Natuurbeschermingswet verwerkt. De volgende gebieden zijn aangewezen en beschermd op grond van de wet:

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden)
- Beschermd Natuurmonumenten
- Wetlands

Hier is de volledige wettekst te vinden. De provincie is het aangewezen bevoegd gezag voor een vergunning.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In de wet heet dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. In het Natuurnetwerk Nederland liggen:

- bestaande natuurgebieden, waaronder de 20 Nationale Parken;
- gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt;
- landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer;
- ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee;
- alle Natura 2000-gebieden.

Vanaf 2014 zijn de provincies verantwoordelijk voor het Natuurnetwerk Nederland.

BIJLAGE 3 - BESCHERMDE SOORTEN FF-WET

Toelichting tabel 2

-Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.

--Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)

Toelichting tabel 3

-Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Ffwet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.

-Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig.

-Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen.

-Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

-Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang
- 2) er is geen alternatief
- 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zgn. uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets voor ontheffingverlening geldt ook voor alle vogelsoorten.

BIJLAGE 4 - SOORTEN NIEUWE NATUURWET

Tabellen nieuwe Wet natuurbescherming

Tot op heden zijn twee soortenlijsten bekend, namelijk de strikt beschermde soorten uit de Habitatrichtlijn Bijlage IV en de 'Overige soorten' die nationaal beschermd zijn.

Strikt beschermde soorten

De volgende soorten zijn strikt beschermd:

Soort	Soort	Soort	Soort	Soort
Apollovlinder	Gestreepte dolfin	Heikikker	Noordse vinvis	Tijmblauwtje
Bataafse stroommossel	Gestreepte waterroofkever	Heldenbok	Noordse vleermuis	Tuimelaar
Bechsteins vleermuis	Gevlekte witsnuitlibel	Hille	Noordse winterjuffer	Tweekleurige vleermuis
Bever	Gewone baardvleermuis	Houting	Noordse woelmuis	Vale vleermuis
Boomkikker	Gewone dolfin	Ingekorven vleermuis	Oostelijke witsnuitlibel	Vermiljoenkever
Bosvleermuis	Gewone dwergvleermuis	Juchtleerkever	Orca	Vroedmeesterpad
Boszandoog	Gewone grootoorvleermuis	Kamsalamander	Otter	Walrus
Brandts vleermuis	Gewone spitsdolfijn	Kemps' zeeschildpad	Pimpernelblauwtje	Watervleermuis
Brede geelrandwaterroofkever	Gewone vinvis	Kleine dwergvleermuis*	Platte schijfhoren	Wilde kat*
Bronslibel	Gladde slang	Kleine hoefijzerneus	Poelkikker	Witflankdolfijn
Bruinvis	Griend	Kleine zwaardwalvis	Potvis	Witsnuitdolfijn
Bulrug	Grijze dolfijn	Knoflookpad	Rivierrombout	Witte dolfin
Dikkopschildpad	Grijze grootoorvleermuis	Kruipend moeras-scherm	Rosse vleermuis	Wolf*
Donker pimpernelblauwtje	Groene glazenmaker	Laatvlieger	Rugstreeppad	Zandhagedis
Drijvende waterweegbree	Groenknolorchis	Lederschildpad	Ruige dwergvleermuis	Zilverstreephooibeestje
Dwergpotvis	Grote hoefijzerneus	Lynx	Sierlijke witsnuitlibel	Zomerschroeforchis
Dwergvinvis	Grote rosse vleermuis	Meervleermuis	Soepschildpad	
Franjestaart	Grote vuurvinder	Mopsvleermuis	Spitsdolfijn van Gray	
Gaffellibel	Hamster	Muurhagedis	Steur	
Geelbuikvuurpad	Hazelmuis	Narwal	Teunisbloempijlstaart	

*= niet opgenomen in bijlage 3 Memorie van Toelichting, maar wel op lijst Habitatrichtlijn Bijlage IV en reeds onder huidige Flora- en faunawet beschermd

Nationaal beschermde soorten

De volgende soorten zijn nationaal beschermd:

Soort	Soort	Soort	Soort	Soort	Soort
Aardbeivlinder	Bruine kikker	Gewone bosspitsmuis	Karhuizeranjer	Naaldenkervel	Veenbesblauwtje
Aardmuis	Bruinrode wespenorchis	Gewone bronlibel	Karwijselie	Ondergrondse woelmuis	Veenbesparelmoervlinder
Adder	Bunzing	Gewone pad	Kempense heidelibel	Pijlscheefkalk	Veenbloembies
Akkerboterbloem	Damhert	Gewone zeehond	Kleine ereprijs	Pimpernelblauwtje	Veenhooibeestje
Akkerdoornzaad	Das	Glad biggenkruid	Kleine heivlinder	Ree	Veldmuis
Akkerogentroost	Dennenorchis	Gladde zegge	Kleine ijsvogelvlinder	Ringslang	Veldparelmoervlinder
Alpenwatersalamander	Donker pimpernelblauwtje	Grijze zeehond	Kleine Schorseneer	Roggelelie	Veldspitsmuis
Beekdonderpad	Donkere waterjuffer	Groene nachtorchis	Kleine watersalamander	Rood peperboom-pje	Vinpootsalamander
Beekkrombout	Dreps	Groensteel	Kleine wolfsmelk	Rosse woelmuis	Vliegend hert
Beekprik	Duinparelmoervlinder	Groot spiegelklokje	Kluwenklokje	Rozenkransje	Vliegenorchis
Beklierde ogen-troost	Dwergmuis	Grote bosaardbei	Knollathyrus	Ruw parelzaad	Vos
Berggamander	Dwergspitsmuis	Grote bosmuis	Knolspirea	Scherpkruid	Vroege ereprijs
Bergnachtorchis	Echte gamander	Grote leeuwenklauw	Kommavlinder	Schubvaren	Vuursalamander
Blaasvaren	Edelhert	Grote modderkruiper	Konijn	Schubzegge	Waterspitsmuis
Blauw guichelheil	Eekhoorn	Grote parelmoervlinder	Korensla	Sleedoornpage	Wezel
Bokkenorchis	Egel	Grote vos	Kranskarwij	Smalle raai	Wild zwijn
Boommarter	Eikelmuis	Grote vuurvlinder	Kruiptijm	Speerwaterjuffer	Wilde averuit
Bosbeekjuffer	Elrits	Grote weerschijnvlinder	Kwabaal	Spiegeldikkopje	Wilde ridderspoor
Bosboterbloem	Europese rivierkreeft	Haas	Lange zonnedaauw	Spits havikskruid	Wilde weit
Bosdravik	Franjementiaan	Hazelworm	Levendbarende hagedis	Steenbraam	Woelrat
Bosmuis	Geelgroene wespenorchis	Hermelijn	Liggende ereprijs	Steenmarter	Wolfskers
Bosparelmoervlinder	Gentiaanblauwtje	Honingorchis	Meerkikker	Stijve wolfsmelk	Zandwolfsmelk
Brave hendrik	Geplooid vrouwenmantel	Hoogveenglanslibel	Middelste groene kikker	Stofzaad	Zilveren maan

Over ons

Quickscan is een onderdeel van Habitus natuur & landschap, een vooruitstrevend onderzoeks- en adviesbureau voor ecologie, natuur en landschap. Kwaliteit en klanttevredenheid staan bij ons hoog in het vaandel. U kunt van ons verwachten dat wij vlotte en klantgerichte service bieden en aantrekkelijke producten opleveren van het hoogste inhoudelijke niveau. Wij geloven in langdurige samenwerking met opdrachtgevers, partners en personeel op een wijze die wederzijds voordeel oplevert.

Kwaliteit

Wij staan voor kwaliteit, dit begint voor ons bij onze ecologen, die specialistische kennis bezitten over de herkenning en ecologie van flora en fauna. Naast inhoudelijke expertise kan kwaliteit in sterke mate geborgd worden door het opstellen en beheren van processen, daarom hebben wij onze bedrijfsstructuur rond processen opgebouwd. Door de aanwezige inhoudelijke kennis en de toepassing van processen aan te vullen met een uitstekende communicatieve vaardigheden, zijn wij er van overtuigd dat elke dienst voldoet aan de strengste kwaliteitseisen.

Klanttevredenheid

De klant staat bij ons centraal en dat zien wij ook terug in de cijfers. Zo wordt onze dienstverlening door klanten gemiddeld met een acht beoordeeld. Regelmatig vragen wij u om een evaluatieformulier in te vullen. Met uw input kunnen we onze dienstverlening in de toekomst verder optimaliseren.

Over ons logo

Libellen zijn prachtige insecten. Het is dan ook geen toeval dat we voor inspiratie voor ons logo geput hebben uit de fraaie en diverse vormen die de orde van libellen rijk is. Omdat de vleugelvorm het onderscheidende kenmerk is tussen libellen en juffers en elke soort unieke vleugelkenmerken heeft, hebben we dit onderdeel als basisvorm voor ons logo gekozen.

Zwervende heidelibel (Sympetrum fonscolombii)